

Izhaja tedensko.
Poština plačana v gotovini.
Uredništvo: Narodni dom,
Tajništvo Narodno-socialistične stranke. Telef. št. 77.
Inserati po dogovoru.

NOVA PRAVDA

številka stane R 1-50.
Ljubljana, Graf. telefon št. 77.
Nar. Licejska V III-1-44
Kron. Strosmayerjeva ul. 1
Glasiło

Jugoslavija.

Narod ali oligarhija.

Ljubljana, 17. junija 1921.

Tradicija srbske notranje politike postaja za nas usodepolna. Srbija je bila pred vojno mala balkanska država, njeni prebivalci po ogromni večini poljedelci. Kot mala poljedelska država je zadostovala v gospodarskem oziru sama sebi. Potrebe njenega prebivalstva so bile male. Da je bilo ljudstvo za silo sito in oblečeno je bilo zadovoljno. Vse drugo je opravila gospoda v mestih.

Da se reče, da je seljak v Srbiji deloma bolj politično izšolan, kakor seljak pri nas, je deloma res in je to tudi umevno. Med tem ko smo mi bili vedno narodne boje in se pripravili za vsako mrvico jezikovne pravice, nismo imeli časa brigati se za ustavotvorna državna vprašanja in smo radi tega v tem oziru marsikaj zamudili. Na naših shodih se je govorilo o narodnih pravicah, še tudi o gospodarskih vprašanjih, za vse drugo pa ni bilo časa.

Drugače v Srbiji. Država je bila narodno enotna, torej ni bilo treba reševati nobenih narodnih prepričkov. Radi tega so se stranke v stari Srbiji bolj bavile z državno uredbo in na vseh političnih shodih se je govorilo o ustavnih vprašanjih države. Ni čuda, da je srbski kmet ravno v državnih zadevah bolj poučen, kakor naš človek, ko je pa slišal desetletja in desetletja vedno in vedno premlevati ta predmet.

Srbija je bila nekdanj turška provinca, torej del one države, ki ni poznala nobenega redu, ki ni poznala ne pravice ne spoštovanja do pravice. Da potemtakem srbski državljan, po osvoboditvi iz turškega jarma ni čutil tistega hrepenenja po redu, ki ga čutimo mi, to Srbom ne moremo šteti v zlo. Človek ne more hrepeneti po nečem česar ne pozna, kar nikdar skusil ni, kar nikdar videl ni. Pred očmi moramo vedno imeti to, da je srbski narod dober, da rekli bi predober, in prepričani smo, ko bo dobil ta narod enkrat

prave voditelje, da bode delal tudi na kulturnem polju take čudeže, kakor jih je delal na bojnem polju.

Vso nesrečo na tem narodu in vso nesrečo, ki tare sedaj našo državo je zakrivila srbska inteligenca. Mogoče nehoti, le kot žrtev razvoja. Srbski inteligenti, poznejši voditelji naroda so se šolali večinoma pri zapadnih narodih z njihovo visoko razvito kulturo. Srbi mlad narod, Francozi n. pr. v vsakem oziru prenasičen narod; ta razlika je bila prevelika, da bi ne uplivala na mlado nepokvarjeno srbsko mladež. Rafinirana takozvana kulturna korupcija je našla žalibog učence, le predobro učence, ki so ta plevel prenesli na domača tla. Ta korupcija, ki mogoče ne škodi visokokulturnemu narodu, ker se jo zna pravčasno uničiti ali omejiti, ta k nam prenešana korupcija je direktno uničevalno vplivala na kulturno še ne popolnoma razviti narod, kakor je srbski. Vzemimo en primer. Prebivalcem velikega evropskega kulturnega mesta je nekaj povsem jasnega, nekaj popolno samoobsebi umljivega, da imajo na pr. gledališki umetniki svojo posebno moralo. Recimo, da napravi kak gledališki umetnik kak prestopek, za kojega bi bil drugi zemljan zaničevan, postane gledališki umetnik občinstvu še le interesanten.

Čestokrat se je dogodilo, da so se delale kakemu umetniku celo ovacije, podajale so se mu rože, venci, ljudstvo je ploskalo. Recimo, da bi to videl navaden kmet, da se delajo temu, ki je zakrivil to in to, celo ovacije, kak vpliv bi to imelo na kmeta, to si lahko vsak sam misli. In če bi tako naziranje med kmetstvo ljudstvo prodrlo, kaj bi se iz tega rodilo. Medtem ko velemeščanom ne škodi ničesar. Tako je v našem slučaju z uplivom zapadne korupcije na mladi srbski inteligentni naraščaj. Medtem ko ta korupcija Francozom ne škodi veliko, napravi drugim kulturno ne tako visoko stoječim narodom silno škodo.

Tista inteligenca, ki se je učila pri zapadnih narodih, je vsesavala slabe lastnosti teh narodov in te slabe lastnosti se danes kažejo na vseh koncih in krajih in te slabe lastnosti so tista točka, ki nam prinašajo toliko gorja.

Skok je bil prevelik in se maščuje. V stari Srbiji je šlo, ker kakor smo že povedali, ljudstvo ni imelo veliko zahtev, in ker redu pod Turki ni poznalo, ga tudi ni tirjalo. Stvar je pa postala popolnoma druga, ko so se priklopili Srbiji naši in hrvatski kraji. In našo in hrvatsko ljudstvo je že bilo vajeno žveti po gotovem redu. Trčila sta skupaj dva sveta, ki sicer spadata skupaj po rodu, srcu in mišljenju, toda ločijo jih tisočletne navade. In sedaj postane za nas napačno vzgojena srbska inteligenca šele nevarna. V stari Srbiji je ona prakticirala koruptne pridobitve zapadne kulture brez resne opozicije, sedaj naenkrat pa dobiva resno opozicijo. Ni čuda, da skuša to opozicijo zadušiti z vsemi le mogočimi sredstvi. Ona ima ta sredstva, po tem kar je videla pri zapadnih narodih zadovoljene. Tako vidimo, da podkupujejo poslance čisto javno. Drži z mano, bodeva imela oba, če hočeš imeti pa vse sam, te pa rajši ubijem, to je mentaliteta. Tako so nastale tiste zloglasne beogradske politične porodice, ki ali se s plenom delijo, ali pa med seboj pobijajo do krvi. Tretji ne sme zraven, drugače je državi nevaren. Narod kot tak ne eksistira, narod je samo za to tukaj, da vzdržuje politične voditelje.

Temu naziranju so se pridružili kaj hitro slovenski in hrvatski demokrati. Ljudje, katerih delovanje je nam iz pred vojne dobe prav dobro znano. Sedeli so v kavarni ali za gostilniško mizo in politizirali. Med ljudstvo niso šli, med ljudstvo so pustili klerikalce, in potem so kričali, da je narod v nevarnosti, sami pa so sedeli v kavarni ali gostilni in trkali na prsa in se priduševali, da so narodni, in da kvarijo klerikalci narod. In kakor hitro so dobili sape, so se polastili moči in se hoteli s silo uveljaviti. Hitro so našli zaslonbe tam, kjer se je delalo do sedaj s sam

silu, kjer je bil narod in njegovo gibanje tudi deveta briga. In ralo je priti do velikega boja, ali na, bo vladal naš narod, narod sam, ali oni, ki se za narod do sedaj niti niso najmanj brigali.

In narod bo odločil. Mi smo prepričani, da bode narod odločil tako, da bode vladal sam po tistih možeh, ki hočejo dvigniti narod kulturno in gospodarsko do najvišje stopinje. Nikdar pa ne smejo priti pri nas do moči oni, ki poznajo narod samo takrat, kadar narod deli najupljivjša mesta. Ne, ne sme vladati samo par družin, ne smejo vladati oligarhi, vladati mora narod in narod bo vladal.

Dr. Trumbić ne sme v Zagreb.

»Slobodna Tribuna« poroča, da se misli nastaniti največji hrvatski politik in bivši naš zunanji minister v Zagrebu. Že pred petimi meseci je prosil stanovanjski urad v Zagrebu, da bi mu nakazal stanovanje. Sedaj pa mu je stanovanjski urad naznanil, da on, dr. Trumbić, nima pravice stanovati v Zagrebu, da se mu zato stanovanje ne more nakazati.

V Zagrebu živi toliko židov, pijavk naroda, toliko Madžarov, najhujših sovražnikov naše države, toliko Nemcev hujskačev proti naši državi, vsi ti imajo prostora v Zagrebu. Le za enega najboljših sinov naroda Zagreb nima stanovanja. »Slobodna Tribuna« daje med vrstami razumeti, da so tega škandala krivi demokrati.

Čudna so pota radikalno-demokratske stranke.

Jugoslovanski komunisti so se odpeljali na sovjetski kongres v Moskvo. Ko se gre čez mejo se mora imeti potne liste. In naši komunisti so imeli pravilne potne liste. Odkod? Beogradska policija sedaj pridno išče, od kod da so dobili komunisti potne liste. Seveda išče policija le radi lepšega, v resnici pa policija čisto natančno ve, od kod izvirajo komunistični potni listi.

Podlistek.

Drag. R-k.

Cerkev in politika.

(Konec.)

Zame je in ostane, da cerkev in država delujeta ena poleg druge, da je vsaka zase posebna ustanova in da imate vsaka od nju svoj določeni delokrog. Cerkev za zveličanje duš, država za blagobit časnega življenja ljudstva. Ne gre torej vmešati eno z drugo, kakor ga oni zahtevajo za vodo, ampak kakor z vodo in oljem. Voda in olje sta sicer združena, ena stvarina je poleg druge, toda vsaka zase.

Toliko v pojasnilo nevednežem in nepoučenim.

Potem je govoril dr. Korošec o agrarnem vprašanju, za razlastitev veleposestev takozvanih agov in begov med revnejše ljudstvo, v kolikor ga le to za svoje lastne potrebe rabi in zamore obdelovati, kar je seveda jako hvalevredno. Agom in begom naj se da toliko odškodnino, da morejo žveti, ne pa da jim država izplačuje ogromne svote denarja, kakor ga oni zahtevajo za cela posestva, katerih so se polastili na nezakonit način. Potem je govoril o avtonomiji. Pravil je, da ni dober centralizem v gotovih panogah in v upravnem oziru. Vsaka dežela imej lastno samoupravo, da ne bode

treba vsakega uradnika imenovati v Beogradu, ampak kar naravnost iz Ljubljane; skupna bodi obramba na morju in na kopnem. Da pa Slovenija lahko sama izhaja v finančnem oziru, nadaljuje govornik, je dokaz kakih 700 milijonov, ki je padel na deželo Slovenijo o priliki zamenjave bankovcev po razmerju 1 : 4, torej te svote so morale v državne blagajne v Beograd, ako bi se Slovenija samaupravljala, bi njej bile te svote, ki so njen del, na razpolago in bi le s temi zamogla kriti potrebne stroške. Očital je dalje državotvornim JDS, da so zakrivil pri izmenjavi razmerje 1 : 4 in da se mora ob prihodnjih volitvah z njimi obracunati. Tudi ob samostojneže se je obregnil, češ, da so le privesek liberalne stranke. Doteknil se je med drugim tudi Narodno-socialistične novorojene stranke in rekel, da bo treba nuditi delavcem, uradnikom in slugam, ki ne morejo s svojimi plačami ne živeti ne umreti, roko, da se tem revežem pripomore do boljšega življenja. Treba je, je nadaljeval, da vzamemo od drugih strank, kar je dobrega; mi ne sovražimo nikogar in damo vsakemu prijateljsko roko ter ga vabimo v naše vrste. Tako je govoril nekako prvak SLS in po dolgournem govoru zaključil svoj govor. Malo pritrjevanja in ploskanja in akt se je končal. Toda med govorom so mu mnogi nasprotovali in ugovarjali. Očitali so mu, da si je nabral milijone na račun

ljudstva, on pa je trdil, naj mu dotični pove, kje ležijo njegovi zakladi.

Vse stvari so se torej obravnale na tem shodu. Ampak da bi kdo od teh veljakov namignil kaj o bogoskrunskih početjih takozvanih »fašistov« nad cerkvijo, pod Nanosom, ki jih je priobčila »Jugoslavija«, kaj takega jim niti na misel ni prišlo. To bi se spodobilo bolj za tako »krščansko stranko«, ki se res hoče potegovati za čast božjo in svojo, ne pa spletkariti za oslovo senco. Če bi bili ti klerikalci res »delničarji« nebeškega kraljestva, kakor se tolmači njihova stranka, potem bi morali zahtevati, da naj vsa častita duhovščina sestavi in odpošlje resolucijo na Njega svetost papeža Benedikta XV. v Rim. V resoluciji naj bi dali duška svoji ogorčenosti nad tem bogokletnim početjem, ki ga je zakrivila ta fašistovska svojat nad božjo cerkvijo pod Nanosom. Dodali bi resoluciji udanostno izjavo do svetega očeta, v kateri bi ga prosili, naj blagovoli pritiskati na kraljevo laško vladu, da se tako bogoskrunsko početje več ne ponovi in v bodočnosti onemogoči, naj sveti oče blagovoli nadalje vse potrebno ukreniti, da se v zasedenem ozemlju omogoči slovenska služba božja ter se nastavijo sposobni domači dušni pastirji. — Vprašam, kako pride škof Bortolomassi v Trstu do tega, da prepoveduje slovenske pridige in slovensko službo božjo? Ali mu ni znano, da je

naš Gospod rekel apostolom: »Pojdite torej in učite vse narode v vseh jezikih, kajti vsak narod ima svoj jezik in kršujte jih itd. itd.« in sedaj si upa ta božji namestnik in apostolski naslednik prekršiti božje povelje. Če pa to dela pod gotovimi pritiski, potem ni več biti vreden dušni pastir, naj le zapusti mesto in naj gre kamor spada, mi potrebujemo zveste pastirje, ki so poslušni sv. evangeliju. Tako sestavljena resolucija bi gotovo bila v čast krščanski stranki in slovenskemu narodu, zraven tega bi svetu pokazali, da z našimi protesti odločno obsojamo tako božjeropno dejanje, ki so ga zakrivil fašisti nad svetiščem. Kam plovemo. V misel mi prihajajo dogodki pred približno 2000 leti. — Takrat se je našel tudi en brezbožni kralj, namreč kruti sirski kralj Antioh Epifan; ta je zaukazal naj njegove neverne čete sežejo jeruzalemski tempelj in so to dejansko izvršile in napravile iz njega kraj gnusobe. In glej, našel se je mož med Judi, ki se je potegnil za oskrumeno čast Božjo in to je bil junaški

»JUDA MAKABEJ«.

Osrčil je svoje rojake in jih navdušil za svete postave očakov in za osveto za razžaljene Božje časti. Pograbil so za orožje in s pomočjo Božjo nabili in potolkli vse sovražne armade, ki jih je poslal kralj Antioh proti Judu. Juda se je krepko boril in je zmagal nad vsemi sovražniki,

Zagrebački »Večer« pove namreč, da je Pašić kum vodje komunistov dr. Sima Markovića. Ja, ta beogradska zlahta. Pašić pa ima povsod milijone in — zlahto.

Radičeva 50 letnica.

V soboto, dne 11. t. m. so praznovali 50 letnico Radiča. Slavlje se je vršilo v dvorani »Hrvatskega Sokola« ter je bilo navzočih nad 2000 ljudi, gospodov in gospe, kmetov in kmetic, delavcev in delavk, kakor poročajo zagrebački listi.

Gospa Radičeva je prišla na slavlje z ameriškano zastavo v roki. Govorili so pristaši Radiča, pa tudi pristaši drugih strank. Prvi je čestital v imenu hrvatskega sokolstva starosta Josip Hamuš. Zagrebški listi pišejo, da so se delale Sokolom naravnost navdušene ovacije.

Gospodarska kriza v Dalmaciji.

Gospodarska kriza v Dalmaciji postaja precej občutna. Krive so seveda splošne naše razmere, carina in slaba prometna sredstva. Radi že več kot neumne carine počiva ves pomorski promet in še tisto malo število parobrodov, ki jih imamo, stoje v lukah, prazni in uničeni kakor gladna leta. Najhujše za Dalmacijo pa je seveda, ker je trgovina z vinom popolnoma zastala. Po uradnih podatkih je v Dalmaciji 300.000 hektolitrov vina pripravljene za izvoz. To leto Dalmatinci sploh niso mogli izvažati vina, ker so dalmatinska vina izgubila svoja tržišča. Češka in Avstrija kupujeta laška vina v Trstu. Ogrska, katera je bila poprej tudi dober kupec, rabila je dalmatinska vina, da jih je križala s svojimi, danes ne kupi

nič. Radi visokih železniških tarifov in skrajno slabih prometnih sredstev je Dalmatincem nemogoče prodajati svoja vina v jugoslovanske kraje. Ta nastala vinska kriza dela Dalmatincem velike skrbi. Vino je edini produkt, ki ga prodaja dalmatinski kmet in tako je umevno, da ima dalmatinski kmet veliko pomanjkanje denarja. Na drugi strani pa skrbi dalmatinske kmete tudi nova trgatve. Kam z novim vinom, ko so vse posode prenapolnjene še s starim vinom.

Težke gospodarske krize se bodo začele pojavljati v naši državi povsod, kakor hitro bo nastopila na svetovnem trgu konkurenca produktov, ki jih proizvajamo pri nas.

To vse seveda so posledica brezglavne politike naših radikalov in demokratov, katerim gre samo to po glavi, kdo bo prej pri koritu. To so posledice one politike, katero zagovarja na pr. »Slovenski Narod«, ki vedno piše, da smejo le pripadniki demokratske stranke na merodajna mesta, neglede ali so sposobni ali ne. Toda gospodarsko življenje ne jemlje ozira na politične strankarje, ono gre svojo pot in pomandru vse, kar se mu hoče protistaviti.

Občinske volitve v Bosni

Deželna vlada za Bosno je dobila nalogo, da predloži do septembra vse podatke, ki so potrebni za izvršitev občinskih volitev v Bosni in Hercegovini.

Kongres socijalno-demokratske stranke v Jugoslaviji se bode vršil dne 19. in 20. t. m. v Sarajevu. Kongresu bode prisostvoval cel glavni odbor. Govorili bodo Korać, Bukšek, Devál in dr. Sekulić.

Svetovni pregled.

RUSIJA.

Dogodki na Daljnem vzhodu.

Zadnjič smo poročali, da sklepa Anglija novo zvezo z Japonsko na podlagi, da da Japoncem prosto roko proti Rusiji. Kako prav smo sodili, je nam priča protestna noča, ki jo je poslal zunanji minister ruske sovjetske republike Čičerin 10. junija 1921 v London in v kateri se pritožuje, da se vmešavajo Japonci na Daljnem vzhodu v vse zadeve in tako delajo sovjetski republiki vse polno težav. Čičerin se britko pritožuje, da Japonska ne drži nobene pogodbe, da celo podpira protirevo-

lucionarje. Anglija in Francija, pravi Čičerin, pa podpihujeta na tihem Japonsko. Angleški zunanji minister pa je odgovoril Čičerinu, da so to vse samo obdolžitve brez podlage ter da Anglija s Čičerinom sploh ne govori več.

NEMCIJA.

Političen umor.

Na Bavarskem se bje že od obrata, od onega časa, ko je Kurt Eisner vpostavil sovjetsko republiko in po umoru Kurt Eisnerja in zopetni ustanovitvi meščanske vlade, hud boj med reakcijo in socijalisti. In ta boj je zahteval zopet eno žr-

tev. 10. junija je bil ob pol 12. ponoči zavratno umorjen voditelj bavarskih neodvisnih socijalistov, deželni poslanec Gareis.

Gareis se je vračal iz shoda, na katerem je govoril o cerkvenem vplivu na šole, ko ga je zadela smrtonosna kroglja iz samokresa. Težko ranjenega poslanca so takoj prepeljali v bolnico, kjer je še isto noč umrl.

Bavarska je zavetišče nemškega reakcionarstva in nemškega nacionalizma. Reakcija je razdelila na Bavarskem četrt milijona pušk in drugega orožja med svoje pristaše. To je tista takozvana »Orgesch«, ki skuša z orožjem pritiskati vsak pokret delavstva k tlom. Antanta je zahtevala razoroženje »Orgescha« toda mesto, da bi oddala »Orgesch« orožje antanti, kakor je ta zahtevala, je spravila orožje na Tirolsko in Koroško. Antanti bo treba še veliko energije, da spravi te podivjane Bavarce in druge Nemce počasi zopet k pameti.

Ako se ti ljudje ne strašijo navadnih političnih umorov, si lahko mislimo, kaj vsega je ta nemška zverina še danes zmožna.

ITALIJA.

Otvoritev parlamenta. — Prestolni govor kralja. — Koncesije katoliški stranki.

V soboto dne 11. t. m. je bil novoizvoljeni laški parlament odprt. Otvoritev se niso udeležili socijalni demokratje, komunisti in republikanci. Manjkali so tudi nemški zastopniki iz Tirolske. Tržaški fašistovski poslanec Giunta je namreč zagrozil, da bo nemškega poslanca grofa Toggenburga oklofotal ako pride v parlament. Nemški po-

slanci so zahtevali od vlade, da naj ona garantira, da se Toggenburgu ničesar ne pripeti. Ker pa laška vlada ne garancije ni hotela prevzeti, se nemški poslanci niso udeležili otvoritve parlamenta.

Prišli pa so slovenski poslanci ter zavzeli prostore na skrajni levici.

Kraljev prestolni govor pozdravi v prvem stavku zastopnike novih krajev. Zunanja politika Italije, pravi prestolni govor, mora postati politika miru in sprave. Pri govoru o notranji politiki je pomembno, da priznava pripoznanje vseh organizacij in prostost poduka. Pri tem delu govora so klerikalci močno ploskali.

S tem so klerikalci dosegli, kar so zahtevali, namreč pripoznanje njihovih delavskih in kmetijskih organizacij in upeljavo verske šole.

Giolitti je torej pustil poskus pridobiti socijaliste, ter se bode naslajal na klerikalce, ki bodo z drugimi meščanskimi strankami dali vladi večino.

GRŠKA.

Grško-turška vojna. — Grški kralj je odšel na bojišče.

Grkom mora iti na bojnem polju presneto slabo, da se je moral odločiti celo kralj, odpotovati na bojno polje, da dá malo korajže grškim junakom.

Grški kralj se je odpeljal s princem Jurijem in ministri v Malo Azijo. Pred odhodom je izdal oklic na grški narod, v katerem pravi, da je potrebno, da se sam postavi na čelo grške vojske.

Slovenija.

Ljubljana narodno-socijalistična. Velike ovacije novemu županu.

Ljubljana, dne 16. junija 1921.

Kakor smo že poročali, je bil 8. t. m. izvoljen županom pristaš narodno-socijalistične stranke tovariš Anton Pesek.

Ljubljana je bila dosedaj glavna trdnjava liberalizma, onega ogabnega liberalizma, ki pozna le dobiček posameznika, neglede tudi na to, da poginjajo med tem mase ubogega delavnega ljudstva. Glavno geslo liberalizma je, da naj dela vsak le zase, naj si vsak grabi premoženje in gospodarske dobrine, nič

ne dene, če se pridobijo ti dobički na škodo drugih. Ako imaš moč in priložnost izrabljaj druge, če si pametnejši kakor drugi, izrabi to. Ako drugi radi tega trpijo, ne oziraj se na to, glavno je, da gre tebi dobro. To so v glavnem nauki liberalizma, ki je gospodaril nad človeštvom dolgo vrsto let. Vse povsod so podrli narodi s časom to krivično naziranje, vse povsod je padel polagoma liberalizem, le pri nas, posebno v beli Ljubljani se je držal ta liberalizem do današnjega dne.

Tisti, kateri so imeli moč, tisti kateri so imeli od tega naziranja dobiček, so hoteli varovati to nazi-

zavzel zopet tempelj, ga očistil, pozidal in posvetil in še danes častijo Judje ta praznik, namreč praznik templovega posvečenja, v spomin kako je Juda Makabej očistil in posvetil tempelj Gospodov. In ali se ne bo našel pri nas slovenski Juda Makabej, ki bi z železno močjo nabil te brezverneže.

Po svetu.

Sedemurni delavnik so nameravali upeljati v rudnikih v Nemčiji. Soc. polit. odsek nemškega drž. gosp. sveta je sklenil, da se nameravani sedemurni delavnik v rudnikih za enkrat ne uvede z ozirom na težavne gospodarske razmere.

Govoreči film. Iz New Yorka javljajo, da se je posrečilo iznajti filme, ki govorijo. Znano je, da se je bavil s tem predmetom že Edison dolga leta. Teoretično je sicer govoreči film pogodil, toda praktično se njegova iznajdba ni dala izpeljati. Manjkala je vzajemnost akustične in optične reprodukcije. Fonograf je slikam vedno prednjačil. Iznajditelj nove metode se je trudil izumiti konstrukcijo, ki reproducira besedo in dejanje v istem trenutku. To je bilo mogoče le na ta način, da se je napravil aparat, ki je sprejemal v istem času akustične in optične utise ter jih zopet oddajal. Pri tem pa se ni smelo pozabiti na dejstvo, da je luč hitrejša kakor glas. To se je menda izumitelju, ki se piše Orlando Kellum, posrečilo. Pri predstavi v ateljeju predsednika udru-

ženja za filme, se je imenovalo to konstrukcijo za najpopolnejšo, ki v sedanjem času eksistira. Govori oseb, ki se prikazujejo na prtu, so popolnoma v skladu z njihovimi kretnjami. Besede so čiste, proste vseh postranskih kovinskih glasov, ki se slišijo pri drugih fonografih.

Število prebivalstva v evropskih državah. Berlinski službeni statistični urad javlja uspehe ljudskega štetja koncem preteklega leta v evropskih državah. Čisto gotovo je, da ima največ prebivalstva Rusija, toda zbog razmer, ki vladajo sedaj v Rusiji, je nemogoče povedati, koliko je število ruskega ljudstva.

Število prebivalcev v drugih evropskih državah je po redu sledeče:

Nemčija	60,837,579
Anglija	45,221,615
Italija	39,000,000
Francoska	38,000,000
Poljska	27,000,000
Španija	20,000,000
Rumunija	15,400,000
Jugoslavija	14,500,000
Čehoslovaška	13,700,000
Ogrska	7,600,000
Belgija	7,600,000
Nizozemska	6,800,000
Avstrija	6,000,000
Portugalska	6,000,000
Švedska	5,800,000
Grška	5,600,000
Bulgarska	4,800,000
Švicarska	3,900,000
Finska	3,300,000
Danska	3,200,000

Norveška	2,600,000
Estonska	1,700,000
Letska	1,600,000
Albanija	800,000
Gdanska	330,000
Luksemburg	260,000

Iz Rusije, Turčije in Litavske ni nobenih podatkov.

Dekla, ki kadl. Dekla duhovnika v Biby na Švedskem je bila obsojena na mesec zopora in v povračilo škode v znesku 20.000 švedskih kron, ker je s svojo nemarnostjo povzročila požar. Olivija Patenon se piše ta dražestna devojka, ki je razen njenega lepega imena čisto gotovo najbolj moderna ženska na svetu. Ona je kadila celo, ko je molzla kravo, pri tem delu pa je njej padla cigareta v slamo in zgorel je hlev ter del hiše.

Cene v Avstriji. Naše čitatelje bode gotovo zanimalo, kako visoke da so cene danes v Avstriji. Ravno kar je izdala centralna statistična komisija v Avstriji seznam cen posameznim predmetom. Ta seznam je uraden, torej popolnoma zanesljiv. Da se dobi boljši pregled, navaja statistika cene tudi iz leta 1914. Cene so navedene v kronah.

Leto 1914: Leto 1921:	
Obleka za gospode	60— 12.000—
Obleka za gospe	70— 15.000—
Blago za moške obleke, 1 meter	5.50 950—
Klobuk za gospode	10— 1.200—
Blago za ženske obleke, 1 meter	4— 450—
Srajca za gospode, 1 kos	5— 975—

Leto 1914: Leto 1921:	
Srajca za gospe, en kos	3.50 525—
Nogavice za gospe, 1 par	1.20 185—
Nogavice za gospe, 1 par	1.80 280—
Ovratnik za gospode	—60 85—
Čevlji za gospode	16.50 1.800—
Čevlji za gospe	16.50 1.800—
Žigice, 10 škatic	—20 8—
Petrolej, 1 liter	—26 34—

Dalje nam pove statistika tudi cene življenjskih potrebščin v prostem prometu:

1 kg moke stane	80 kron
1 » kruha	34 »
1 » riža	63 »
1 » sladkorja	190 »
1 » govejega mesa	266 »
1 » telečjega mesa	271 »
1 » svinjskega mesa	284 »
1 » svinjske masti	280 »
1 » klobas	280 »
1 » olja	215 »
1 » masla	330 »
1 » krompirja	8 »
1 » soli	18 »
1 jajce	12 »
1 liter mleka	35 »
1 liter piva	17 »
1 liter vina	120 »
1 kg drv	4 »

Povdarjamo še enkrat, da so to cene, ki jih je navedel državni urad, so torej popolnoma resnične.

Da bi pa bile nizke, to si pa nihče ne bo upal trditi.

ranje z vsemi mogočimi pripomočki. Rekli so, da so oni narodni, rekli so, da so napredni. Toda kakšna narodnost je to, ki predvideva, da imajo vso moč le nekateri, da imajo pravico do blagostanja le gotove, za to rojene osebe. To ni nobena narodnost, ki predvideva, da morajo imeti vse bogastvo le advokati, le banke in bančni ravnatelji. Za tako pojmovanje narodnosti se mi zahvaljujemo.

Ali je mogoče to naprednost, da se izsesava narod, da se mu jemlje težko pridobljene pravice? Ali je mogoče to naprednost, da se žuga vsem državljanom, ki niso njihovega političnega naziranja z ugonobitvijo? Ne, čisto gotovo ne.

To je nazadnjaštvo najostrejših vrste, to je srednjeveško mračnjaštvo.

In vsemu temu se je postavilo v bran vse, kar pošteno misli, da se tako reši narodnost, da se tako reši napredna misel.

In kako veselje je zavlada, ko je padla trdnjava slovenskega liberalizma, ko je dobila Ljubljana narodno-socialističnega župana.

Ko je bil znan izid volitve ljubljanskega župana, se je zbrala na mah pred stanovanjem novoizvoljenega župana več tisoč broječa množica ljubljanskega prebivalstva, da dá duška veselju, da je postala Ljubljana prosta nasilja, da je postala Ljubljana res narodna in socialistična.

Velike ovacije, ki so se napravile novo izvoljenemu županu so bile izraz veselja, da je napočil čas pravice in resnice. Kako je moralo ljubljansko občinstvo trpeti pod bičem liberalizma, ki so ga sramežljivo imenovali demokracijo, da je s takim navdušenjem pozdravilo novega župana in s tem našo narodno-socialistično stranko.

Zaigrala je godba in zasvirali so tamburaši, Ljubljana je prosta, nasilje je strto. Ljubljanci so pokazali pot, po kateri pojde od sedaj naprej slovenski narod.

Kaj sedaj?

Ljubljana, dne 16. junija 1921.

Občinske volitve so za nami. Prinesle so naši stranki nepričakovano dobre uspehe. Je čisto naravno. Dobra in poštena stvar mora zmagati. Toda tovariši, do popolne zmage je še dolga in trnjeva pot.

Mi vsi smo prepričani o poštenosti naše stranke, mi vsi smo prepričani o vzvišenosti naših idej. To pa še ni zmaga, to nam še ne da moči, da udejstvimo naš program. Naš celoten program bomo mogli udejstviti še le, ko bode večina delavnega ljudstva pod našim praporom.

Ponosno povdarjamo, da smo narodni socialisti proti terorizmu in proti diktaturi. Mi smo za evolucijo, za miren razvoj. To nam pa nalaga dolžnost, pridobiti naši ideji večino delavnega ljudstva. Le potem bode mogoče izpeljati potom mirnega razvoja naš celoten program.

Prvo in glavno, kar moramo storiti, je, da širimo našo idejo, da pridobivamo ob vsaki priliki novih pristašev. Najboljše sredstvo za širjenje naše ideje je naš tisk. In ravno v tem oziru smo do sedaj bore malo storili. Priznajmo, da smo grešili, priznajmo, da za naš tisk nismo storili, kar bi bila naša sveta dolžnost, da bi napravili. Eno samo glasilo imamo in to je »Nova Pravda«. Tednik je, majhna je in vendar smo že precej velika stranka. Ko bi bili vsi tisti somišljeniki, ki so volili pri zadnjih občinskih volitvah NSS, naročniki »Nove Pravde«, bi izhajala »Nova Pravda« danes za isto naročnino na 12 straneh.

»Nova Pravda« bi tako lahko nadomestila vsem onim, ki so jim dnevnik predrag, in tudi onim, ki pravijo, da morajo, da kaj zvejo, čitati in naročevati več listov, vse druge liste. Da danes ne moremo še postaviti »Novo Pravdo« na tisto višino, na katero bi jo postavili radi

mi; vidite to je krivda edino le mlačnost naših somišljenikov.

Somišljeniki, tovariši, ali vam vest ne očita, da zanemarjate vaše dolžnosti, napram stranki, ki je poklicana, da izvede naš program.

So somišljeniki, ki pravijo tudi brez lista gre. Dobro, gre vse, toda vprašanje je, kako.

Mi živimo danes v času splošne nezadovoljnosti in politične nestalnosti. Je res, da volijo ljudje danes našo stranko, ne da bi čitali naše glasilo.

Toda kakšni volilci so to? Ali bodo ti volilci prihodnjic še volili našo stranko? Ali njim ne bode dal nasprotnik v roke kak drugi list, ki jih bode do prihodnjih volitev popolnoma preobrnil?

Menda ni nobenega med nami, ki bi le količkaj dvomil o resnosti našega programa, kako izvršiti ta program pa, kakor izgleda, marsikoga nič ne briga. Da izvršimo naš program, moramo imeti stalne in neomahljive volilce. Stalen in neustrašljiv bode pa le tisti, ki redno čita naš list in tako teden za tednom premišljuje o naši ideji.

Vsak, prav vsak zaveden Slovenec in prepričan socialista mora biti naročnik našega lista »Nove Pravde«. Somišljeniki, tovariši, nabirajte pri vsaki priliki naročnike, darujte ob primernih prilikah tudi za »Tiskovni sklad«. Mislite vedno in vedno na to, da bode dobila naša ideja popolno veljavo še le tedaj, ko bode pod našim praporom večina slovenskega delavnega ljudstva.

Volitev župana v Mariboru.

V ponedeljek, dne 13. t. m. se je vršila v Mariboru volitev župana.

Županom je bil izvoljen pristaš JSDS Grčar. Podžupanom je bil izbran pristaš NSS tov Roglič.

V Mariboru je bilo razmerje strank enako drugim avtonomnim mestom Slovenije. Nobena stranka namreč ni dobila toliko mandatov, da bi sama iz svoje srede postavila župana. Stranke pa, ki so nastopile, so si tako nasprotne, da je bilo pričakovati, da bodo vsi občinski sveti nezmožni za delovanje. Da so se izvršile volitve županov in da se je izvršila konsolidacija, ki predvideva tudi delamoznost občinskih zastopov, je v prvi vrsti zasluga destruktivnega in nasilnega delovanja demokratske stranke.

Z mariborskimi volitvami so bile v avtonomnih mestih končane volitve občinskega vodstva.

V Ljubljani je župan pristaš NSS, v Mariboru in Celju sta podžupana pristaša NSS. Naša stranka more biti z izzidom zadovoljna.

Sedaj imamo edino željo, da bi občinski zastopi delovali tako, da bode prebivalstvo res zadovoljno.

Ptuj. V zadnji številki »Ptujkega lista« pojasnjuje dr. Fermevc le eden slučaj, zagovarjanje pred sodiščem zagrizenega nemčurja, kateri je bil radi protidravnega ruvanja kaznovan in bi bil izgnan, ako ga ne bi vzel v zaščito ravno dr. F. To smo tudi mi trdili in nič drugega! Sličnih slučajev pa ima mnogo na vesti. — Pogleda naj nekoliko čez umetno mejo, na Koroško, kako tam zagovarjajo njegovi tovariši odvetniki Nemci, naše po največ nedolžno ljudstvo.

Vsled sličnega dela za tukajšnje nemčurstvo, ni bil več izvoljen za predsednika »Sokola«, »Čitalnice« itd. — Ljudski glas, božji glas!

V JDS-kandidatno listo za občinske volitve se je pa sam vrnil. Znak propadanja te stranke.

Radovedni smo, kakšen sofizem bo zopet napisal za ta »slučaj«. Po prevratu je hči tukajšnjega lončarja M., znana, zagrizena nemčurka, razžalila slovenski narod in našo državo ter bila radi tega tudi kaznovana. Kje drugje bi se še našel narodni odvetnik, ki bi vložil priziv proti zasluženi kazni? Kako se je to strinjalo s častjo takratnega predsednika narodnega sveta »Sokola«, »Čitalnice«? Ali ni to umazanost največje vrste? Skozi želodec gre

vaše srce za narod! Narod sam je pa za vas le molzna krava.

Taki so naši edino sposobni kandidatje za županski stolec. — Varuj nas Bog, odvetniških nadlog.

Ptuj. Kaj bo s ptujskim županskim stolcem, se povprašuje vse? Nad mesec dni je že minulo, odkar je bil pravilno izvoljen župan ptujkega mesta, kakor trdita sedaj tudi »Jutro« in »Ptujski list«. Pa pričakovane vladne potrditve še ni. Ali bomo tako potrpežljivi in čakali morda še kakšno »karanteno«? — Razumemo, da je JDSarjem cela situacija dvakrat nevšečna!

Županom je izvoljen mož iz JSDS-liste in kar jih menda še najbolj peče, občinske finance niso v redu. JDSarji dobro vedo, da ne more prevzeti mestne občine nobeden župan brez natančne revizije celotnega dve in polletnega JDSarskega mestnega gospodarstva. V iznajdljivosti imajo JDS pred vsemi drugimi strankami prednost. Iznajdli so sedaj to, da ni bila prva občinska seja pravilno sklicana in je, po njih mnenju, izvolitev župana neveljavna. Ta nepravilnost pa obstoja v tem, da niso »uradno« obvestili okr. glavarstva o tej seji, dasiravno so sklicali sejo JDSarji in je bil vodja okrajnega glavarstva navzoč celo sejo. Okrajno glavarstvo je tudi razveljavilo volitev župana, ne da bi med drugimi slabimi jurističnimi izgovori navedlo tudi tega. Deželna vlada je sedaj samo volitev, oziroma pravilnost volitev potrdila, ne pa izvoljene. JDSarji iščejo dlako v jajcu, samo da zavlačujejo od vsega prebivalstva tako zaželjeno redno poslovanje mestne občine. Prozorna igra za vsakega opazovalca je to, da se hočejo JDSarji na vsak način vzdržati na magistratu, proti volji tričetrtine prebivalstva. Ker niso dobili župana, kar so naivno upali, hočejo še nadalje gospodariti s svojim gerentom. Je li to tudi demokratsko?

V Zagorju ob Savi je bilo izvoljenih 10 komunistov, 8 NSS, 4 JSDS in 2 JDS. Pri ožji volitvi župana so oddali JDS bele listke in so tako pripomogli, da je bil izvoljen komunist županom. O tem narodnem škandalu molči JDS časopisje.

Tedenske novice.

ZBOR DELEGATOV NSZ. V nedeljo, dne 3. julija t. t. se vrši v Ljubljani glavno letno zborovanje delegatov NARODNO - SOCIJALNE ZVEZE ob pol 10. uri dopoldne v posvetovalnici mestnega magistrata ljubljanskega.

Dnevni red: 1. Naznanila predsedstva, 2. poročilo funkcionarjev (tajnika, strokovnega tajnika in blagajnika), 3. poročilo nadzorstva, 4. volitev a) vodstva, b) upravnega odbora, c) nadzorstvenega sveta; 5. določitev prihodnjega zbora delegatov, 6. slučajnosti.

Podružnice in skupine opozarjamo, da svoje eventualne predloge pravočasno pismeno javijo vodstvu NSZ ali pooblastitjo delegate, da jih predložijo zboru delegatov. Potne stroške delegatov nosi centrala. Po postovniku NSZ pošlje vsaka podružnica NSZ na vsakih začetnih 50 članov po enega delegata. Pozivljamo vse podružnice, da nemudoma skličejo seje, določijo delegate in sklepa o eventualnih predlogih.

Nova stanovanjska naredba sprejeta. Ministrski svet je potrdil novo stanovanjsko naredbo, ki velja za vse pokrajine razen Srbije in Črne gore.

Uradni konec krone. Finančno ministrstvo je izdalo odlok, po katerem morajo vsi državni uradi voditi vse račune v dinarjih in ne več v kronah, ker je dinar edina naša postavna edinica.

Mariborski vojni okrug. Naslov Mariborske pukovske okružne komande se je z 8. t. m. spremenil v Mariborski vojni okrug.

Prošnje za skrajšanje vojaške službe je vlagati le na pristojno pukovsko okružno komando ali pri občini, ki izroči prošnjo pristojnemu mestu.

Šolske počitnice na deželi. Sklep šolskega leta za ljudske šole bo dne 14. julija, pričetek novega šolskega leta pa 14., oziroma 15. septembra. Na Stajerskem ostanejo glede šolskega leta zaradi trgatve v veljavi še nadalje dosejane določbe.

Iz Apaške kofline je odšlo naše vojaštvo, vsled česar je slovensko prebivalstvo vznemirjeno, ker tuji agitatorji trosijo razburilive vesti. Javnost ima pravico zahtevati pojasnila, ali se res misli zabarantati ta del našega ozemlja in s tem ogrožati celi radgonski okraj in Slovenske gorice?

Neopravičen izseljeniški agent. Oblast je aretirala Josipa Medica iz Koprivnika pri Kočevju zaradi neopravičenega izvrševanja izseljeniške agencije. Izseljenci se opozarjajo na razne izseljeniške agente, ki nimajo nobenega dovoljenja za svoj posel.

Razpuščeno nemško društvo. Društvo »Freiwillige Feuerwehr in Saldenhofen« (v Vuzenici) je razpuščeno iz državnih interesov.

V Kočevju je skočil v Rinžo in utonil vojni invalid Kreuzmajer.

Aretirani tatovi koles. Zadnje mesece so bile v Ljubljani številne tatvine koles. Zgolj slučaj je sedaj nanesel, da je policija prijela tri tatove koles. Prijeti so bili in sodišču izročeni: čevljarski pomočnik Miha Lipovšek in brata Jernej in Janez Jelen. Ukradena kolesa so dalje prodajali.

Iz naše krajevine izgnana je vsled sklepa mariborske policije 29 letna Veronika Eder iz okolice Murske Sobotne, rodom Dunajčanka. Vzrok: nestrpnost inozemka in ker je hujskala proti slovenski narodnosti.

Strela je udarila v Jeličnem vrhu pri Idriji v hišo Matevža Kavčiča ter omamila domačo hčerko. Iz hiše je šinila strela v hlev ter ubila kravo in tele.

Tatvina v vlakcu. Na progi med Zidanim mostom in Ljubljano je neznan tat v vlakcu ukradel trgovcu Valterju Röhru iz Berolina listino, v kateri je bilo 1200 mark, 400 dinarjev, 20 ameriških dolarjev, 130 francoskih frankov, 400 bolgarskih levov in 200 češkoslovaških kron.

Prijet defraudant. Nakupovalec jugoslovskega ministrstva za ljudsko prehrano Radolčić, ki je v Zagrebu dvignil na račun svoje oblasti 330.000 dinarjev in nato pobegnul, je bil dne 6. t. m., ko je hotel v Gradcu stopiti v svoj avto, aretirani s svojo ženo vred. Njegov pozikuz podkupiti organ, se je izjalovil. Neki potnik, ki je kot sokrivec Radolčića spravil kovčeg zadnjega na Dunaj, je bil tamkaj aretirani. V kovčku, ki je imel predal, je bilo veliko denarja. Posrečilo se je dobiti nazaj vso poneverjeno vsoto.

Voltkovi na Kočevskem so letos posebno predrzni. Nedavno so videli tolpo volkov blizu vasi Gotenice, kmalu nato pa so našli v gozdu dve raztrgani ovci, dočim so drugi dve ovci volki požrli.

Kozji bobni kot volilne kroglice. V Črmošnjicah in Smihelju-Stopiče so občinske volitve razveljavljene, ker so se našli v volilnih škrinjicah kozji bobni.

Konji iz Nemčije. Komisija iz Wiesbadna je odposlala dva vlaka konj za našo državo. En vlak 200 konj se bo prodal v Šabcu, drugi v Beogradu.

Volitve obratnih svetov v ruhrskem ozemlju so končale z naslednjim uspehom: Svobodne strokovne organizacije 1226 zastopnikov, sindikalistična delavska zveza 670, drugi sindikalisti 120, komunisti 72, krščanski socialci 414, Poljaki pa 156 zastopnikov.

Nizke cene živini in visoke cene mesa. Na živinskem sejmu 6. t. m. na Bregu pri Ptuj in 7. t. m. v Ptuj so mesarji kupovali živino po 10 do 12 kron žive teže, a prodajajo vedno še po 28 do 35 kron kilogram.

Za socialne in ekonomske pravice proletarijata.

Govor nar. poslanca Iv. Deržiča v skupščini.

Gospodje narodni poslanci! Obravnava oddelke III.: socialne in ekonomske odredbe, ki naj dajo bodočemu življenju jugoslovskega naroda v enotni državi take ekonomske pravice, da se bo

